

FM: Eksporta izaugsmi turpina ietekmēt koksnes eksporta un lidmašīnu reeksporta samazinājums

Publicēts: 10.10.2019.

Latvijas preču eksporta vērtība 2019. gada augustā bija par 2,1% zemāka nekā pagājušā gada attiecīgajā mēnesī, liecina aktuālākie Centrālās statistikas pārvaldes dati par ārējo tirdzniecību. Eksporta kritums bija paredzams, uz ko iepriekš norādīja gan vājā eksporta dinamika iepriekšējos mēnešos, gan lēnākā ekonomikas izaugsme pasaulē kopumā un apstrādes rūpniecības produkcijas apjoma kritums pasaulē, it īpaši Eiropas Savienībā (ES), kas veido gandrīz trīs ceturtdaļas no Latvijas preču eksporta tirgus.

ES ekonomikas attīstība šā gada pirmajā pusgadā piebremzējās līdz 1,4% salīdzinājumā ar pērnā gada pirmo pusē, kamēr vēl 2018. gada attiecīgajā periodā iekšzemes kopprodukta (IKP) pieaugums bija 2,3%. Ekonomikas attīstību negatīvi ietekmēja ārējā pieprasījuma kritums globālās tirdzniecības saspīlējumā dēļ. Tādējādi ES eksporta izaugsme samazinājusies no 3,8% 2018. gada pirmajā pusgadā līdz 2,5% šā gada pirmajā pusē. Savukārt apstrādes rūpniecības produkcijas apjoms, kas savā veidā ir apsteidzošais rādītājs eksportam, jo ātrāk reaģē uz ārējā pieprasījuma izmaiņām, šā gada septiņos mēnešos vidēji ES samazinājies par 0,3%, bet kritums jūlijā gada griezumā bija 1,2%.

Situācija ES valstu griezumā ir atšķirīga, bet bažas rada apstrādes rūpniecības kritums lielākajā ES ekonomikā Vācijā, kopumā par 3,9% salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo periodu. To apliecina arī Vācijas apstrādes rūpniecības PMI indekss, kas šā gada septembrī sasniedza zemāko līmeni kopš pasaules finanšu krīzes. Latvijā apstrādes rūpniecības apgrozījums eksportā 2019. gada astoņos mēnešos vēl ir bijis augošs, tomēr pieauguma tempi kļūst arvien zemāki, un pēdējos mēnešos pieaugums bija minimāls. Kopumā tas norāda uz ārējā pieprasījuma mazināšanos un apstiprina jau iepriekš izteiktās bažas par to, ka eksporta izaugsme šogad būs ievērojami zemāka nekā pērn.

Preču eksporta vērtība 2019. gada astoņos mēnešos kopumā bija vien par 0,4% augstāka nekā pērnā gada attiecīgajā periodā, kamēr iepriekšējā gada pirmajos astoņos mēnešos preču eksporta pieaugums bija 12,0%. Eksporta attīstību šogad ietekmēja ne tikai ārējā pieprasījuma samazinājums, bet arī straujš mehānismu un mehānisko ierīču grupas reeksporta kritums. Mehānismu un mehānisko ierīču eksporta vērtība šā gada astoņos mēnešos bija par 31,7% zemāka nekā pagājušā gada attiecīgajā periodā, ko negatīvi ietekmēja turboreaktīvo dzinēju reeksporta samazinājums uz ASV 243 miljonu eiro apmērā. Ja no preču eksporta vērtības izslēgtu turboreaktīvo dzinēju reeksporta kritumu, tad preču eksporta pieaugums šā gada astoņos mēnešos būtu 3,3%.

Lielākais eksporta vērtības kritums augustā tika reģistrēts tieši mehānismu un mehānisko ierīču eksportā, kas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada augustu samazinājies par 44,2%. To noteica turboreaktīvo dzinēju reeksporta kritums par 40,3 miljoniem eiro. Šo preču eksporta samazinājums ir saistīts ar Latvijas nacionālās lidsabiedrības flotes atjaunošanu un attiecīgi tās tehnisko apkalpošanu, kad vairāki lidmašīnu dzinēji ap 40 miljonu eiro vērtībā tika nosūtīti atpakaļ uz rūpnīcu, lai veiktu tehnisko apskati. Visticamāk arī septembrī būs līdzīga negatīva ietekme, jo arī pērnā gada septembrī šo preču eksporta vērtība bija ap 40 miljoniem eiro. Savukārt turpmākajos mēnešos negatīvā ietekme mazināsies.

Ceturto mēnesi pēc kārtas gada izteiksmē mazinās koka un koka izstrādājumu eksporta vērtība, bet augustā kritums veidoja 15,0%. Izņemot koksnes eksportu uz Īgauniju, kas gada izteiksmē pieauga par 6,2%, koksnes eksporta kritums fiksēts galvenajos šo preču noieta tirgos jeb eksportā uz Lielbritāniju, Vāciju, Zviedriju un Somiju. Svarīgi norādīt arī krituma apjomu, jo tas ir visai iespaidīgs, attiecīgi 27,3%, 28,6%, 26,4% un 19,3%. Koksnes eksporta kritumu pēdējos mēnešos ietekmēja gan cenu dinamika eksporta tirgos, gan iepriekšējā gada augstā bāze. Pērn koka un koka izstrādājumu eksporta vērtība Latvijā sasniedza 2,3 miljardus eiro jeb augstāko līmeni 25 gadu periodā, ko veicināja straujš koksnes cenu kāpums pasaulē.

Savukārt šogad koksnes cenu dinamika pasaules tirgos kopumā ir lejupvērsta, tādējādi negatīvi ietekmējot šīs preces eksporta vērtību. Kopš šā gada aprīļa arī kokapstrādes nozarē uzrāda saražotas produkcijas kritumu. Tādējādi koksnes eksporta attīstības

perspektīvas jāvērtē piesardzīgi. Turpmāko attīstību ietekmēs koksnes cenu dinamika pasaulē, Lielbritānijas vienošanās līgums par izstāšanos no ES (pagaidām ir atlikts līdz šā gada oktobra beigām), kā arī būvniecības nozares attīstība visā ES. Astoņos mēnešos koka un koka izstrādājumu eksporta vērtība bija par 1,1% augstāka nekā pērnā gada attiecīgajā periodā. Tomēr 2019. gadā kopumā koksnes eksports visticamāk būs zemāks nekā pērn.

Preču eksporta datus augustā tomēr ir arī viena pozitīva ziņa, kas attiecas uz graudaugu eksportu, jo tas palielinājies 3,1 reizi salīdzinājumā ar pērnā gada augustu, sasniedzot 80 miljonus eiro. Tas nozīmē, ka šā gada labā graudaugu raža pakāpeniski sāk atspoguļoties arī eksporta datus. Pērnajā gadā bija vērojama pretējā situācija un vājā graudaugu raža negatīvi ietekmēja šo preču eksporta apjomus. Ņemot vērā bāzes efektus, sagaidāms, ka arī turpmākajos šā gada mēnešos graudaugu eksports būs augošs, tādējādi kompensējot koksnes eksporta kritumu.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-eksporta-izaugsmi-turpina-ietekmet-koksnes-eksporta-un-lidmasinu-reeksporta-samazinajums>